

Viktor Majdandzic laat de wiskunde zingen

Ermelose kunstenaar exposeert schilderijen permanent in Duitsland

Viktor Majdandzic (72) was altijd al een internationaal georiënteerde kunstenaar. Maar nu heeft hij zijn schilderijen permanent in Duitsland geëxposeerd. In het stadje Nassau. Hij is van plan om collega-kunstenaars uit Nederland te introduceren zodat ze hun werk ook in de Duitse Oranjeplaats kunnen laten zien.

ERMELO/NASSAU - De Ermelose kunstenaar Majdandzic is 72 jaar geworden, maar hij is niet van plan om al te gaan rusten. Stapels schilderijen staan in kasten en onder tafels opgesteld in zijn atelier. De verf hangt in druppels onder zijn werktafel. Potten verf staan klaar om direct aan de slag te gaan. Na zijn pensionering is Majdandzic drukker dan ooit. Hij moet ook wel aan het werk, want Majdandzic heeft plannen. De Ermelose schilder is door een kunstgalerie tussen Nassau en Bad Ems in Duitsland uitgenodigd zijn werk te exposeren. Een permanente expositie, voor de komende zeven jaar. De schilder is trots. 'Een fantastisch gebied, daar rond Nassau. De Russische Tsaren gingen er vroeger op vakantie. Ik voel me thuis in die omgeving.'

Viktor Majdandzic is in 1931 geboren in Ivansjka in Bosnië. De omgeving van Nassau doet hem denken aan zijn geboortedorp. 'Een beetje triest is het wel, want het herinnert me aan mijn ouderlijk huis dat ingepikt is. Maar de omgeving inspireert me. Ik ben de laatste tijd meer op zoek naar een ecologisch evenwicht in mijn leven dan naar een ideologisch evenwicht. Ik waardeer het als een mens zichzelf relateert en opgaat in de natuur. De galeriehouders in Duitsland kweekt regenwormen en kersen. Hij heeft een notenboom en breekt in het najaar twee keer per dag noten voor de vogels. De vogels zijn zo geconditioneerd dat ze tegen het raam tikken als hij vergeet noten te breken. Bij zo iemand wil ik graag exposeren.'

FILOSOFEREN

Als er bezoek komt neemt de Ermelose kunstenaar plaats in zijn schommelstoel om uitgebreid te filosoferen, want filosoferen is naast het schilderen een grote passie. De verfvlekken zitten op zijn werktafel. Majdandzic zwaait met armen en benen als hij zijn hypothesen lanceert. Na bijna iedere zin glimlacht hij breed, hoe ernstig de beschouwingen soms ook zijn. Het is alsof hij zich verontschuldigt met een lach. Majdandzic is in 1958 uit Bosnië naar Nederland gekomen om zich te oriënteren op de kunst en de experimenten in de kunst. Hij vertelt: 'Ik wilde me bevrijden uit de traditionele vormen van de kunst met landschap, portret en naakt. Die stijl had ik op de academie genoeg gezien. In Joegoslavië kwam ik niet in aanraking met de moderne kunst. In boeken zag ik alleen foto's. Ik restaureerde in die tijd muurschilderingen in een klooster. Vier Nederlanders aan wie ik een rondleiding gaf nodigden me uit. Ik kwam in Wassenaar terecht. Daar leerde ik mijn eerste vrouw kennen.'

Met zijn vrouw keerde Majdandzic terug naar Joegoslavië, waar hij in Ivansjka een atelier begon. Tegenwoordig heet die plaats Podkozarje. Het huwelijk ging niet goed en de vrouw van Majdandzic keerde terug naar Nederland. Omdat Majdandzic in contact wilde blijven met zijn kinderen besloot hij ook naar Nederland te verhuizen. Bij psychiatrisch ziekenhuis Veldwijk in Ermelo solliciteerde hij als creatief therapeut. De schilder: 'In Nederland was het mogelijk werk te vinden met mijn kunst. Van psychologie had ik weinig verstand. Ik dacht: de kunst is 30.000 jaar oud, de psychologie misschien 200. Dat moet te leren zijn. Met trainingen heb ik het vak van de creatieve therapie eigen gemaakt. Ik hoop dat ik patiënten wat meegegeven heb met mijn werk.'

WISKUNDE

De schilderijen van Majdandzic in die jaren waren heel erg gebaseerd op wiskundige principes. En ook vandaag de dag bepalen meetkundige figuren nog altijd de patronen van zijn schilderijen. 'Ik oriënteerde me op de experimenten in de Nederlandse moderne kunst. Je moest kiezen tussen Van Gogh of Mondriaan. Ik komt uit de periode van de maakbare samenleving, daarom koos ik voor Mondriaan. Ik wilde de wiskunde laten zingen. Alles is bedacht in de schilderijen uit die tijd. Later kwam het toeval er meer in.'

Majdandzic laat foto's zien van oude schilderijen. Ontelbare driehoekjes en vierkantjes, opgenomen in cirkelvormen. Oranje is de hoofdkleur. De kunstenaar: 'Hier is een schilderij met dertigduizend vlakken. Daar heb ik drie maanden over gedaan. Zeventig bij 210 centimeter. Het was de periode dat de fractals in de wiskunde werden geïntroduceerd. Deze schilderijen hebben ook fractals.'

De schilder is dertig jaar later nog steeds bezig met zijn meetkundige figuren. Ze vormen een constante factor. 'Ik hou niet van modegrillen in de kunst,' zegt Majdandzic met klem. 'Zo'n urinoir van Marcel Duchamp, waarom is dat kunst? Voor mij is dat geen kunst, net zomin als de verpakkingen van Christo. Dat soort dingen zijn performance. Musea moeten tegenwoordig concurreren met de kijkcijfers van televisie. Elke keer moeten ze wat nieuws presenteren. Daardoor worden ze oppervlakkig en kortstondig. Een museum is soms net een bazar. Ik hou niet van de waan van de tijdgeest. Daarom Verandert mijn stijl nooit ingrijpend. Om de steeds veranderende wereld te vertrouwen heb ik behoefte aan iets dat langer blijft bestaan. Mijn stijl evolueert wel, maar er blijven herkenbare dimensies die steeds terugkeren.' 'De meetkundige figuren op de schilderijen van Majdandzic geven de voorstellingen houvast. De schilder zet de geometrische figuren met reliëfverf op de nog witte hardboardplaat. Parabolen, sterren en rechthoeken over elkaar heen. Met acrylverf kleurt hij de verschillende vlakken in. Vervolgens laat de schilder dunne verf over het schilderij lopen. De stralen worden door de reliëfliijnen omgebogen. Zo ontstaan de uiteindelijke Majdandzicen, onmiskenbaar van de Ermelose schilder. Uit duizenden herkenbaar.

GEORDENDE FIGUREN

De schilder ziet zijn manier van werken als een beeldtaal. Hij probeert het uit te leggen: 'Door middel van de schilderijen probeer ik de wereld te verkennen. Om de wereld te begrijpen moet je haar ordenen. Dat doe ik in mijn schilderijen met de wiskundige figuren. De verf brengt de geordende figuren tot leven.' Majdandzic verduidelijkt zich: 'Ook de gewone taal heeft vaste elementen en vloeibare delen. De zelfstandige naamwoorden zijn de vaste delen, de werkwoorden zorgen voor de verandering. Samen ontstaat een betekenis. Zo werken de vaste wiskundige figuren en de vloeibare verf in mijn schilderijen ook samen totdat ze een evenwichtige voorstelling hebben gemaakt. Alle goeie schilderijen hebben evenwicht in zich. Met gedichten en met muziek werkt dat precies hetzelfde.' Er is één periode geweest waarin Majdandzic heel ander werk heeft gemaakt. Dat was tijdens de oorlog het voormalige Joegoslavië, begin jaren negentig. Anderhalf jaar voordat de oorlog begon stapte de Ermelose schilder af van zijn geometrische figuren. Hij maakte opeens schilderijen van hoofden. Donkere schilderijen met desolate hoofden. Wanhopige hoofden. Een serie van ongeveer honderd schilderijen. 'Ik voelde de oorlog aankomen,' vertelt de kunstenaar. 'Pas toen de oorlog begon begreep ik wat ik aan het maken was. Het was een donkere tijd. Ik heb mensen geschilderd die met de oorlog te maken hadden. Foto's uit kranten gebruikte ik ervoor. Op een tentoonstelling in Berlijn kwam een gevangene uit een van de concentratiekampen kijken. Ik had hem geschilderd. Dat was heel speciaal.'

'Ik was heel somber in die tijd, want ik zag de ondergang van Joegoslavië. Joegoslavië is toch, naast Egypte en India, een van de weinige landen die in de koude oorlog een eigen koers kozen. Een eigen entiteit. Ze hebben zich niet aangesloten bij Amerika of bij Rusland. Deze drie landen lieten zien dat er ook wat anders mogelijk was dan elkaar vernietigen. Daar begon de toenadering. Ze hebben het einde van de koude oorlog dichterbij gebracht. Ik was trots op Joegoslavië. Totdat de oorlog er uitbrak.'

Midden in de oorlog is Majdandzic weer gestopt met zijn sombere portrettenserie. Hij legt uit waarom: 'Een van mijn dochters zei: ik wil mijn papa terug. Ze herkende me niet meer. Toen ben ik gestopt. In 2006, als de oorlog tien jaar is afgelopen, dan ga ik het werk nog eens exposeren.'

BRUMMELKAMP

Nu maakt de Ermeloër weer zijn wiskundige patronen. Met vrolijke kleuren en felle contrasten. Af en toe is er belangstelling voor zijn werk uit onverwachte hoek. Zo heeft het Academisch Medisch Centrum werk van de Ermeloër gekocht nadat de grondlegger van de kunstcollectie van het AMC, professor Brummelkamp, foto's van het werk van Majdandzic onder ogen kreeg. Ook een museum in Republika Srpska heeft werk van de Ermeloër in zijn collectie. Meer dan honderd tentoonstellingen heeft de kunstenaar al op zijn naam staan in de loop der jaren. Maar het meeste werk is toch bij particulieren terecht gekomen. 'Bij onderwijzers en mensen uit de verzorging,' typeert Majdandzic zijn kopers.

'Mijn werk verdraagt zich niet goed met officiële instanties,' mijmert de kunstenaar. 'Ik heb geëxposeerd in Eindhoven, in Amsterdam, Rotterdam, Roermond en Den Haag. Al die galeries zijn verdwenen. In Parijs heb ik een galerie gewaarschuwd: als je mijn werk exposeert loopt het slecht met je af. Ik ben in Joegoslavië geboren. Dat land is geëxplodeerd en verdwenen. De natuur of het lot heeft mij beloond met een gave van overleven. Ik ben de kunstenaar van het overleven. Misschien een op de zes werken die ik maak wordt verkocht. Het is niet erg. Ik schilder om iets van existentie te begrijpen. Men mag meekijken, maar het hoeft niet. Desnoods word ik als Franciscus van Assisi. Dan schilder ik voor de vogels.'

Het werk In de galerie bij Nassau in Duitsland is te zien in het dorpje Lollschied, Galerie Lollscheutheater.

TEKST. Hemmy van Rheenen

Dit artikel verscheen in het Veluws Dagblad, op 17 januari 2004